

σiasιν τοῦ 21. Μᾶς χρειάζεται ἓνας ἄγων διὰ νὰ τινάξωμεν ἀπὸ πάνω μας τὴν διαφθοράν, τὴν πολιτικὴν διαφθοράν, ἡ ὁποία ἤλθε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ ἔργον τῆς θαυμασίας Ἑλληνικῆς νοημοσύνης. Αὐτὸ δὲν τὸ ἀμφισβητεῖ πλέον κανεὶς. Ἡ φυλὴ πρέπει νὰ τιναχθῇ, νὰ συγκεντρωθῇ καὶ νὰ ὁρμήσῃ. Καὶ τῆς ὁρμῆς αὐτῆς ἓνα σάλπισμα, ἐν ἀπὸ τὰ δυνατώτερα καὶ τὰ περισσότερον ἔντονα καὶ μᾶλλον ἀπηχητικά, σάλπισμα τὸ ὁποῖον θὰ φθάσῃ ἕως τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τῶν διανοητικῶν ἀνθρώπων, τὸ ἀφίνει μέσα ἀπὸ τὸ βιβλίον του ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος. Ὅπως ὁ σαλπιστὴς ἐκεῖνος τοῦ Μάρκαμ ὁ ὁποῖος εὐρεθεὶς βαρύντατα πληγωμένος ἀλλὰ ὁ μόνος ζωντανὸς μέσα εἰς ὅλους τοὺς

ἄλλους νεκροὺς μέσα εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης συγκεντρώνει τὰς τελευταίας του δυνάμεις καὶ σαλπίζει ἐγερτήριον διὰ νὰ τὸ ἀκούσουν οἱ νεκροὶ καὶ νὰ ὁρμήσουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἔτσι καὶ ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος ὁ πολεμικὸς, βαθύς, ὁρμητικὸς καὶ αἰσιόδοξος, σαλπίζει νὰ τινάξωμεν ἀπὸ πάνω μας τὴν μοῦχλαν καὶ τὴν σάπιλαν, νὰ παραταχθῶμεν εἰς τὴν γραμμὴν καὶ νὰ πολεμήσωμεν διὰ νὰ ἰδοῦμεν μίαν ἡμέραν τὴν πατρίδα μας μεγάλην.

Τὸ σάλπισμα αὐτὸ δὲν ἔχει τὴν ἀτυχίαν τοῦ σαλπίσματος τοῦ Μάρκαμ. Δὲν εἶνε νεκροὶ μόνον ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται. Ὑπάρχουν καὶ ζωντανοὶ οἱ ὁποῖοι τὸ περιμένουν.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΚΗΝΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ο ΤΟΠΟΣ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Ὅτι ἡ Αἴγυπτος φημιῖται ὡς τόπος τῶν θαυμάτων ὅλοι τὸ γνωρίζουμε χωρὶς καὶ νὰ γνωρίζουμε, δυστυχῶς, ποῖος πρῶτος ἐτόλμησε νὰ ἐκστομίσῃ τὴν φοβερὰν αὐτὴν συγκοφαντίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς χώρας τοῦ Νείλου. Ἡ Αἴγυπτος τόπος τῶν θαυμάτων! Καὶ διατὶ παρακαλῶ; Διότι οἱ φελλᾶχοι τῆς ζοῦν καὶ σήμερον ἀκόμη, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῶν φώτων καὶ τῆς ἐλευθερίας, ὅπως ἐζοῦσαν καὶ οἱ πρόγονοὶ τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς βασιλείας τοῦ Μῆνα, τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην τοῦ σκότους καὶ τῆς δουλείας; Καὶ ἂν δὲν ἐζοῦσαν λοιπὸν ὡς κτήνη οἱ ἀνθρωποὶ οὗτοι ἀδελφικώτατα ἐργαζόμενοι καὶ τρώγοντες καὶ κοιμώμενοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν χωματένιαν καλύβην μὲ τὰ βώδια των καὶ τὰ ὀρνίθια των καὶ τοὺς σκύλους των, πῶς θὰ ἠμπορούσαμεν ἡμεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι, ἡ προνομιούχος φυλὴ, νὰ τοὺς ἐκμεταλλευώμεθα διὰ νὰ ζοῦμε ὅπως ὁποῖον μὲ κάποιαν ἄνεσιν καὶ διὰ νὰ ἔχουμε καὶ τὰ ὑλικά μέσα νὰ καταγινώμεθα καὶ εἰς φιλοσοφικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς μελέτας χάριν τῆς προόδου, ἐννοεῖται, τῆς ἀνθρωπότητος; Ἀφ' οὗ οἱ Εὐρωπαῖοι εἶναι στοιχεῖον προόδου εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, οἱ δὲ φελλᾶχοι ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γένος ὀπισθοδρομικόν, ἀπορῶ διατὶ μερικοὶ πορεῖται τὴν τοιαύτην φυσικωτάτην κατὰστασιν τῆς Αἰγύπτου καὶ τὴν ὀνομάζουν τόπον τῶν θαυμάτων. Ἄλλως καὶ οἱ ἱδρυταὶ τῆς θρησκείας των εἶχαν διακρίνη ἄριστα ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι μόνον ὡς δούλοι ἠμποροῦν νὰ αἰσθάνωνται τὰ εὐεργετήματα τῆς ἐλευθερίας. Γνωρίζετε κάλλιστα ὅτι ἐπὶ τῶν Φαραῶ

οἱ ἀρχιερεῖς ἐφρόντιζαν πάντοτε ἐπιμελιστατὰ νὰ διδάσκουν τοὺς φελλᾶχους νὰ πιστεύουν τυφλὰ εἰς τοὺς ἀναριθμήτους θεοὺς των χωρὶς νὰ ἐξετάζουν ποτὲ διατὶ ὁ Φθὰ καὶ ὁ Ὡρος καὶ ὁ Ἀμμων καὶ ὁ Σόμκης καὶ ὁ Βάσπετ εἶχαν τὴν ἰδιοτροπίαν νὰ ζοῦν, θεοὶ αὐτοὶ, ὡς ζῶα, λαμβάνοντες μορφήν καὶ σχῆμα ἢ ταύρου ἢ ἱέρακος ἢ κριοῦ ἢ κροκοδείλου ἢ γάτου. Τὸ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα» τῆς θρησκείας μας πολλοὺς αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ ἦτο τὸ κύριον σύμβολον τῆς πίστεως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου. Καὶ μήπως μόνον οἱ αἰγύπτιοι Ἀρχιερεῖς εἶχαν ψυχολογήσει, βαθύτερα μὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς Ἀγγλους, τοὺς φελλᾶχους τῆς ἐποχῆς των; Ὅλοι οἱ κατόπιν κατακτηταί, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Αὐγουστος καὶ οἱ Καλίφαι, εἶχαν ἐννοήσῃ ὅτι ὁ φελλᾶχος διὰ νὰ ζῇ εὐτυχῆς πρέπει νὰ μένῃ εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθίας καὶ ὅπως εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν μέχρι τοῦ 1863 ὑπῆρχε νόμος καταδικάζων εἰς θάνατον πάντα Εὐρωπαῖον, ὁ ὁποῖος θὰ εἶχε τὴν ἡρωϊκὴν βλακειὰν νὰ μάθῃ γράμματα τοὺς Μαύρους, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ ἔξνοι κατακτηταὶ τῆς Αἰγύπτου, χωρὶς νὰ δημιουργήσουν παρόμοιον ἀνελεύθερον νόμον, ἐθεωροῦσαν οὐχ ἥττον ἀνήθικον καὶ ἀπάνθρωπον νὰ διδάξουν τὸν φελλᾶχον γράμματα. Καὶ τὴν ἀπόφασιν των ταύτην ἐλάμβαναν, ἐννοεῖται, μόνον ἀπὸ καθαροὺς λόγους φιλανθρωπίας καὶ ἀπὸ σεβασμὸν βαθύτατον πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς παναρχαίας Αἰγύπτου. Ὁ μέ-

γας Ἀλέξανδρος, λόγου χάριν, ὁ ὁποῖος εἶχε κατακτήσει σχεδὸν ὅλην τὴν ἀνατολὴν διὰ τὴν μεταδόσιν τὰς μεγάλας περὶ ἐλευθερίας ἀρχὰς τῆς πατρίδος μας, νομίζετε ὅτι δὲν θὰ ἐκταραγοῦσε τὴν δουλείαν τῆς ἀρχαιότητος εἰς μίαν καὶ μόνην στιγμήν, ἐὰν ἤθελε, κόπτον τὰ δεσμὰ καὶ τῶν δυστυχῶν φελλάχων δι' ἐνὸς διατάγματός του ὅπως ἔκοψε διὰ τῆς σπάθης του τὸν Γόρδιον δεσμόν, ἐὰν δὲν ἐσκέπτετο, πολὺ ὀρθά, ὅτι ἡ ἐλευθερία καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον ἀνελεύθερον καὶ ἄπληστον καὶ τυραννικόν; Δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος παράδειγμα τούτου; δὲν ἦτο δοῦλος τῶν παθῶν του; Νομίζετε λοιπὸν ὅτι ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, τὸ ὑπερφυσικὸ αὐτὸ παιδί τοῦ θεοῦ Ἀμμωνος, θάπτεθ' ὅσον νέος, ἐὰν ἦτο ἓνας ταπεινὸς φελλάχος καλλιεργῶν τὸν φτωχὸν ἀγρόν του, τρώγων τὴν ντοῦράν του ἡσυχος ἡσυχος μαζί με τὰ ζῶα του, ἀμέριμνος διὰ πλούτη, διὰ τιμὰς καὶ διὰ δόξας, τὰ ὅποια ὅσον ἔχει κανεῖς, τόσο δὲν τὰ χορταίνει καὶ τόσο, διὰ τὴν ἀπολαύσιν καλύτερα, στενοχωρεῖται, παθαίνεται, ἐκφυλίζεται καὶ καταντᾷ ἐπὶ τέλους νὰ διαπράτῃ καὶ τρέλλῃ, διὰ τὰς ὁποίας καὶ ὁ πῖθηκος θὰ ἐσιχαίνεται τὸ γένος του καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην; Νὰ ἦσθε βέβαιοι λοιπὸν ὅτι ὅλοι οἱ κατακτητὰς τῆς Αἰγύπτου ὄχι ἀπὸ κτηνώδη ἀπληστίαν—θεὸς φυλάξοι!—ἀλλ' ἀπὸ θαυμασμόν καὶ εἰλικρινῆ ἐκτίμησιν πρὸς τοὺς φελλάχους διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν ἀμάθειαν ἐπρωτιμοῦσαν νὰ μὴ τοὺς διαταράξουν τὸν ζωώδη πατριαρχικὸν βίον καὶ δὲν τοὺς ἐδίδαξαν ποτὲ ὅχι τὰς μεγάλας φιλοσοφικὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀριστοτέλους—ἀν καὶ τὸ θαυμάσιον τοῦτο πνεῦμα ἐφρόντισε νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι ἡ δουλεία εἶναι ἀναγκαῖοτάτην πράγμα εἰς μίαν πολιτείαν—ἀλλ' οὐδὲ τὰς στοιχειωδεστέρας γεωργικὰς γνώσεις διὰ τὴν τελειοποιήσιν τοῦλάχιστον τὰ ἀροτράτων, τὰ ὅποια καὶ σήμερον μένουσιν ἴδια καὶ ἀπαράλλακτα ὅπως τὰ βλέπομε ζωγραφισμένα εἰς αἰγυπτιακὰ μνημεῖα τριῶν χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ καὶ ὅπως μᾶς παριστάνονται καὶ μεταξὺ τῶν ἱερογλυφικῶν χαρακτήρων ἀκόμη. Κατὰ καλὴν τύχην δὲ τὰς ὑπερανθρώπους καὶ χριστιανικὰς ταύτας προσπάθειάς των διαφόρων κατακτητῶν τῆς Αἰγύπτου ὅπως μὴ διαταράξουν τοῦ φελλάχου τὸν πανάρχαιον πατριαρχικὸν βίον ὑπεβोधήσῃ, χωρὶς νὰ τὸ ὑπέθετε ποτὲ, καὶ αὐτὸς ὁ Μωάμεθ. Ὁ πρακτικώτατος οὗτος προφήτης, ἐμβαθύνας καλύτερον ὅλων τῶν μεγάλων, φιλοσόφων τοῦ κόσμου εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας, ἐκολάκευσε ἐξ ἴσου καὶ τὴν σάρκα μας καὶ τὴν ψυχὴν μας, ἀλλὰ διὰ τὸ πνεῦμά μας ἐλάχιστα ἐφρόντισε, γνωρίζων ἄριστα ὅτι τὸ πνεῦμα καὶ μὲν ἀναπτυσσόμενον ἢ μπορεῖ νὰ νανακαλύπτῃ ὅσον θέλει τηλεγράφους, ἀερόστατα καὶ ὑποβρύχια, ἀλλ' ὅσο μορφώνεται τόσο συντείνει εἰς τὴν ἀπληστίαν

μας καὶ τόσο μᾶς καθιστᾷ δυστυχιστέρους, ἐν ᾧ ὁ σκοπὸς ἐπὶ τέλους τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι νὰ ζῇ τρώγων καλὰ, πίνων καλὰ, ἀπολαμβάνων ὅλα τὰγαθὰ τῆς γῆς, καὶ πρὸ πάντων τοὺς ἀπαγορευμένους καρπούς της, διὰ τὴν εἶναι τοῦλάχιστον γυμνασμένος σαρκικῶς εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, μόλις εἰσέλθῃ εἰς τὸν παράδεισον, νὰ ἐπαρκῇ εἰς ὅλας τὰς ἀμυθήτους ἀπολαύσεις τῆς σαρκὸς κολυμβῶν μέσα εἰς ποταμούς ἀπὸ γάλα καὶ μέλι καὶ παχυνόμενος ἀπὸ πυραμίδας πιλαφῶν διὰ νὰ εἶναι καὶ καλὰ ἐφοδιασμένος πάντα ὅπως ἱκανοποιῇ τὰ σμήνη τῶν διεγερτικῶν οὐρὶ τοῦ παραδείσου. Εἰς τὸν Μωάμεθ τὰ μεγάλα χριστιανικὰ ἔθνη ὀφείλουν ἀπειρὴν εὐγνωμοσύνην. Καὶ πράγματι, ἐὰν ἔλειπε ἡ θρησκεία τοῦ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, τί θὰ ἦτο σήμερον ἡ Ἀγγλία λόγου χάριν; Ἐὰν ὁ φελλάχος ἐδιδάσκετο τὰς χριστιανικὰς ἀρετάς, τὸ «οὐκ ἔστι δοῦλος, οὐδ' ἐλεύθερος» τοῦ Παύλου καὶ τὸ «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» τοῦ Ἰησοῦ, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύσουμε ποτὲ ὅτι τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος, τὸ κατ' ἐξοχὴν φιλελεύθερον, τὸ ἀγωνιζόμενον αἰῶνας τώρα διὰ τὴν προόδον τῆς ἀνθρωπότητος, ἤθελεν ἐπιτρέψῃ εἰς ἑαυτὸ νὰ κρατῇ, μὲ τόση στενοχώρια, ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν του τὰ τετρακόσια ἑκατομμύρια τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὰ δώδεκα ἑκατομμύρια τῶν φελλάχων τῆς Αἰγύπτου; Τοῦτο θὰ ἐθεωροῦσε ἡ φιλόθρησκος Ἀγγλία καθ' ὁλοκληρίαν ἀντιχριστιανικὸν καὶ θάφινε ἐλευθέρους τοὺς ὑποδούλους τῆς λαοῦς. Ἀλλὰ ποῖος τοὺς πταίει νὰ εἶναι βουδδισταὶ καὶ μωαμεθανοὶ καὶ ὄχι χριστιανοὶ, τοῦ ἀγγλικανικοῦ δόγματος ἐννοεῖται, διότι, ἂν ἦσαν χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἢ καθολικοὶ, πάλιν ὑπόδουλοί της θὰ ἦσαν ὅπως εἶναι οἱ Κύπριοι καὶ οἱ Μαλτέζοι. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Μεγάλη Βρετανία βλέπει ὅτι οἱ φελλάχοι εἶναι τόσο ἐξοικειωμένοι δυστυχῶς μὲ τὸ Κοράνιόν τους, ὥστε θάπτεβαν ματαιοπονία δι' αὐτὴν νὰ καταγίνεται γὰ τοὺς κάμη διαμαρτυρομένους, καταβάλλει μὲ μεγάλῃν της λύπην, εἶναι ἀλήθεια, ὅλας τὰς χριστιανικὰς της προσπάθειάς διὰ νὰ τοὺς διατηρήσῃ τοῦλάχιστον εἰς τὴν αἰώνων των ἀμάθειαν, ἀφ' οὗ τοῦτο δι' αὐτοὺς εἶναι τὸ πολυτιμότερον καὶ ἀγαπητότερον κληρονομικὸν των ἐνστικτον. Μήπως δὲν ἀνήγειρε ἀγγλικά Σχολεῖα καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον; Ψυχὴ φελλάχου δὲν πατεῖ εἰς αὐτά. Διὰ τί; Διότι δὲν θέλουν, οἱ ἀχάριστοι, νὰ συνηθίσουν εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ ἔθιμα. Τὸ Κοράνιον, λέγουν, τοὺς ἀπαγορεύει νὰ φοιτοῦν εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ σχολεῖα διὰ νὰ μαθαίνουσι εἰς αὐτὰ τὴν ὑποκρισίαν, τὴν ἀπληστίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν, τὰ ὅποια ἡμεῖς εἰς τὰ βιβλία μας ὀνομάζουμε εἰλικρίνειαν, φιλάνθρωπίαν καὶ αὐταπαρνήσιν. Μήπως ἡ Ἀγγλία δὲν ἔφερεν ἐπίτηδες ἐδῶ εἰς τὴν Αἴγυπτον χιλιάδας Ἀγγλων, διὰ τοὺς ὁποίους

προθυμότητα καὶ εὐγνωμόνως υποβάλλεται ὁ τόπος εἰς τόσα ἑκατομύρια λιγῶν ἔξοδα κατ' ἔτος, διὰ τὰ διευθύνουν ὅλα τὰ μηχανικὰ ἔργα καὶ τὰ τελωνεῖα καὶ τὰς δημοχίας καὶ τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ κάθε ἄλλην δημοσίαν ὑπηρεσίαν, μόνον καὶ μόνον διὰ τὰ ἐξασκήσουν τοὺς Αἰγυπτίους εἰς τὴν φιλεργίαν καὶ νάναπτύξουν τὸ πνεῦμά των; Οἱ φελλάχοι, παρεξηγῶντες τὰς εἰλικρινεῖς φροντίδας ταύτας τῆς Ἀγγλίας, δὲν ἐννοοῦν νὰ μάθουν τίποτε, βεβαιώνοντες, οἱ στενοκέφαλοι, ὅτι τοὺς ἄγγλους τούτους μεταφέρει ἐδῶ ἡ Κυβέρνησις των διὰ τὰ τοὺς καλοτρέφει καὶ νὰ μὴ λιμοκτονοῦν εἰς τὰς πατρίδας των, καὶ διὰ τὰ συνηθίσῃ σιγὰ σιγὰ ὁ τόπος εἰς τὴν ἀγγλικὴν κυριαρχίαν. Αὐτὸ ἡμπορούσαμε ἡμεῖς οἱ ἄλλοι εὐρωπαῖοι, καὶ μάλιστα οἱ Ἕλληνες, νὰ τὸ διίσχυρισθοῦμε, ἀλλ' οἱ ἰθαγενεῖς οὐδὲ νὰ τὸ φαντασθοῦν ποτὲ ἦτο ὀρθόν. Ἀλλ' ἀφ' οὗ τὸ φαντάζονται μὲ τὸ παραπάνω, δὲν πταίει βέβαια ἡ Ἀγγλία σήμερον, ἐὰν οἱ φελλάχοι ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπιμένουν τυφλοὶ εἰς τὰ πατριαρχικά των ἔθιμα, ἐννοοῦντες νὰ ἔχουν μεγαλειτέραν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀγάπην εἰς τὰ ζῶά των, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ συζοῦν καὶ συγκοιμῶνται, παρὰ εἰς τοὺς κυριάρχους των Ἀγγλους, τῶν ὁποίων τὰς εἰλικρινεῖς καὶ μεγάλας προσπάθειας διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἐμπορικὴν ἀνάπτυξιν τῆς πατρίδος των περιφρονοῦν καὶ ἀποτροπιάζονται θεωροῦντες αὐτοὺς — τί ἀδικία, θεέ μου! — ὥς τοὺς ἐπιτηδευτέρους Εὐρωπαίους ὑποκριτὰς καὶ ὥς τοὺς ἱκανώτερους νὰ πείθουν ὅλον τὸν κόσμον καὶ μάλιστα τὸν ἑαυτὸν των ὅτι, ἐργαζόμενοι διὰ τὰ ὑποδουλοῦσιν καλύτερα τὴν Αἴγυπτον, ἐργάζονται ἀποχλειστικῶς διὰ τὰ τὴν καταστήσουν μίαν ἡμέραν ἐλευθέραν καὶ αὐτοδιοικουμένην ὅπως ἐπάνω κάτω εἰργάσθησαν μὲ τόσῃν ἀριστοτεχνίαν διὰ τὸ Τράνσβααλ καὶ τὴν Ὁράγγην.

Τώρα ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτὰ μία ἀπορία ἀξία ἰδιαιτέρως προσοχῆς γεννᾶται: Ὁ φελλάχος αὐτὸς, ὁ ὁποῖος ἀπὸ καταβολῆς κόσμου σιχαίνεται τὴν ἐλευθερίαν ὅπως ἡμεῖς τὴν ἐννοοῦμεν, ὁ ὁποῖος εἶναι εὐτυχὴς ἔχων ἓνα φιντάνι γῆς, μίαν ἀγελάδα καὶ ὅσας νομίμους γυναῖκας θέλει ἀγοράζων μὲ δύο-τρεῖς λίρας τὴν κάθε μίαν, ὁ φελλάχος αὐτὸς, ὁ ὁποῖος δὲν θέλει νὰ γνωρίζῃ τὴν μαύρην ἱστορίαν τῆς πατρίδος του καὶ τὸν ὀρίζοντα ὅλων τῶν ἰδανικῶν του περιορίζει εἰς τὴν στενὴν ἔκτασιν τοῦ ταπεινοῦ ἄγρου του καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἀθλίας καλύβης του, αὐτὸς ὁ περίεργος λοιπὸν τύπος δὲν εἶναι τάχα ὁ χαρακτηριστικώτερος, ὁ ἀληθινώτερος ἀνθρώπινος ὁργανισμός; δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἔχει ἐπιμονὴν καὶ, ἂν θέλετε, καὶ θέλησιν ἑξαιρετικὴν εἰς μίαν ζωὴν ἴσως μὲν κατὰ πολὺ ὁμοιάζουσαν πρὸς τὰ κτήνη, ἀλλὰ ζωὴν ἱκανοποιούσαν πληρέστατα μὲ ἐλάχιστα μέσα ὅλας τῶν τὰς ἀνάγ-

κας, ἐν ᾧ ἡμεῖς οἱ πολιτισμένοι, οἰσθηλατοῦμενοι ἀπὸ τὴν ἀπληστίαν τῶν παθῶν καὶ τῆς φιλοδοξίας μας καὶ διαστρέφοντες προμελετημένως τὸν προορισμὸν μας, αἰωνίως ὥς χαμαιλέοντες ἀλλάζουμε χαρακτῆρα, ὑποκρινόμενοι δουλεύοντες οἱ μὲν τοὺς δὲ, διαπράττοντες πᾶσαν ἀτιμίαν μόνον καὶ μόνον διὰ τὰ ἱκανοποιήσουμε τὸν ἀνικανοποίητον πάντοτε ἐγωϊσμὸν μας; Πόσα μεγαλεῖα τι ῥάνων ἐπέρασαν καὶ περνοῦν ἀπαράτηρητα πρὸ τῶν ἀταράχων ὀφθαλμῶν τῶν φελλάχων τῆς Αἰγύπτου! Καὶ πόση δόσις ἐνστίκτου φιλοσοφικῆς ἀδιαφορίας θὰ εἶναι ἀνακατωμένη εἰς τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἱ ὁποῖοι βλέπουν τὰς οὐρανομήχεις πυραμίδας των καὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν περασμένην μωροδοξίαν τῶν Φαραῶ των, ἀντικρύζον τοὺς πελωρίους ναοὺς τῶν ἀρχαίων θεῶν των καὶ ἀποστρέφουν τὸ πρόσωπον, διέρχονται ἄνωθεν τῶν ἀτελεντήτων ὑπογείων τάφων τῶν βασιλέων των καὶ σπεύδουν τὸ βῆμα διὰ νὰπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὰ τερατώδη αὐτὰ τῆς ὑστεροφημίας μνημεῖα, καὶ ἀντικρύζον τὰς μυστηριώδεις καὶ σιωπηλὰς Σφίγγας των καγγάζοντες παιδικώτατα διὰ τοὺς μύθους τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος ὅπως ἀπεικονίζῃ καὶ ζῶα μὲ ἀνύπαρκτην καὶ ἀλλόκοτην μορφήν ὥς νὰ μὴν ἀρκοῦσαν αἱ τόσαι χιλιάδες ποιικιλίαι τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου! Λαὸς λοιπὸν ὅπως οἱ φελλάχοι αἰωνίως ὁ ἴδιος καὶ ἀπαράλλακτος, ζῶν κατὰ φύσιν ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, νομίζω ὅτι δὲν ἀποτελεῖ αὐτὸς ἐξαιρέσιν εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ πολιτισμένοι, οἱ ὁποῖοι, χωρὶς νὰ φροντίσουμε νὰ μορφώσουμε τὸν ἠθικὸν μας χαρακτῆρα πρῶτα, διεστρέψαμε τὸν προορισμὸν μας φροντίζοντες νὰ τελειοποιήμε μόνον τὸ πνεῦμά μας διὰ τὰ ἐφευρίσκειν μέσα ἀντιφυσικὰ καὶ ἀπάνθρωπα ὅπως ἐκμεταλλευσόμεθα ἐκείνους κυρίως, οἱ ὁποῖοι, ὅπως οἱ φελλάχοι, ζοῦν ἀνέκαθεν κατὰ φύσιν λόγῳ κυρίως τοῦ περιβάλλοντος, τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τοῦ τόπου των καὶ τοῦ εἶδους τῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἐθίμων των. Λαὸς δὲ, ὁ ὁποῖος ἐξήλωσε καὶ ζηλοῖ νὰ διάγῃ σύμφωνα μὲ τὸ ἀρχαῖον ῥητὸν «κατὰ φύσιν ζῆν, τοῦτέστι κατ' ἀνθρώπον ζῆν», δὲν εἶναι αὐτὸς, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύει τὴν πατρίδα του, τὴν Αἴγυπτον, ὥς τόπον τῶν θαυμάτων, ἀλλ' ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι θαυμάζουμε καὶ ἀποροῦμε διατὶ οἱ φελλάχοι δὲν εἶναι ἐπιδεκτικοὶ νὰ μορφωθοῦν κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἐφευρίσκοντες ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μὲ ἡμᾶς δυναμίτιδας καὶ μελανίτιδας καὶ σφαίρας ντοῦμ-ντοῦμ διὰ τὰ συντελοῦν καὶ αὐτοὶ ὅσον ἡμποροῦν ἀριστουργηματικώτερα εἰς τὸ ἀλληλοφάγωμα τῆς ἐξευγενισμένης ἀνθρωπότητος, τὸ ὁποῖον, ὑπερήφανοι ἡμεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι, ὀνομάζουμε πρόοδον καὶ πολιτισμὸν.

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ